

1. ΘΕΜΑ

Ασθενείς προσωπικές αντωνυμίες σε θέση άμεσου αντικειμένου

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Σας είδα.

Τους είδες;

Τον είδες το Γιάννη;

Δεν τον είδα.

Ποιος σε χτύπησε;

Γιατί με φώναζες;

Να μας βοηθήσετε.

Δες την!

Έφυγε κοιτώντας τον.

3. ΕΠΠΕΔΟ-ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Από Α ΚΕΓ, 1 ΕΚΠΑ

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

Σειρά των όρων της πρότασης

Η σειρά των στοιχείων του ρηματικού συνόλου

5. ΠΙΘΑΝΑ ΛΑΘΗ

(α) Αδυναμία αναγνώρισης της συντακτικής σχέσης αντωνυμίας-ρήματος, ειδικά όταν υπάρχει στην πρόταση και ονοματική φράση-αντικείμενο: *τον είδα το Γιάννη*.

(β) Παραγωγή δομών με τον ασθενή ή τον ισχυρό τύπο της αντωνυμίας σε λάθος θέση: **αυτόν είδα* (χωρίς έμφαση), **είδα τον*, **τον να δω*, **τον δεν είδα*, **τον δες!*, **τον βλέποντας*.

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Οι ασθενείς τύποι της προσωπικής αντωνυμίας σε αιτιατική συνηθέστατα λειτουργούν ως άμεσο αντικείμενο ενός ρήματος (και είναι δυνατό να συνοδεύουν το ρήμα ακόμα και σε περιπτώσεις που μέσα στην πρόταση βρίσκεται και ρητά εκπεφρασμένο αντικείμενο σε ονοματική φράση, στα φαινόμενα του «κλιτικού διπλασιασμού» – βλ. σχετικό δελτίο).

Ο ασθενής τύπος της προσωπικής αντωνυμίας σε αιτιατική βρίσκεται πάντα αμέσως πριν από ένα παρεμφατικό ρήμα:

Τον βλέπω.

Δεν τον βλέπω.

Θα τον βλέπω.

Δεν θα τον βλέπω.

Να μην τον βλέπω.

Αυτό ισχύει ακόμα και στις περιπτώσεις όπου υπάρχει και άλλος ασθενής τύπος της αντωνυμίας σε γενική (βλ. σχετικά δελτία):

Δε θα του το δώσω.

Στις περιπτώσεις των μη παρεμφατικών ρηματικών τύπων (προστακτικής και «γερουνδίου» – βλ. σχετικά δελτία) η θέση του είναι πάντα μετά το ρήμα (και μπορεί να εναλλάσσεται μόνο με τον ασθενή τύπο της προσωπικής αντωνυμίας σε γενική):

Δίνοντάς το του... – Δίνοντάς του το...
Πες το μου – Πες μου το.

Ο τύπος αυτός συμπεριφέρεται περισσότερο ως τμήμα του ρηματικού συνόλου (με την έννοια που έχει οριστεί στο σχετικό δελτίο) παρά σαν ονοματική φράση. Έτσι, λ.χ. ακολουθεί το ρήμα σε όλες τις μετακινήσεις του μέσα στην πρόταση, ακόμα και σε θέσεις που μια πλήρης ονοματική φράση (ακόμα και ο ισχυρός τύπος της προσωπικής αντωνυμίας) δε θα μπορούσε να απαντά:

Ποιος το έκανε;
*Ποιος αυτό έκανε;
Γιατί τον πήρατε αυτόν;
*Γιατί αυτόν πήρατε;
*Γιατί το Γιάννη πήρατε;

Η μόνη λειτουργία που μπορεί να έχει ένας ασθενής τύπος της προσωπικής αντωνυμίας σε αιτιατική είναι αυτή του άμεσου αντικειμένου ενός μεταβατικού ενεργητικού ρήματος: δεν μπορεί να συνοδεύει ρήματα μεσοπαθητικής σημασίας ούτε προθέσεις:

*Τον χτυπήθηκε.
*Είναι διαφορετικός από τον.
*Ηρθε μαζί με τον.

Μοναδική εξαίρεση αποτελούν οι περιπτώσεις με το δεικτικό να – βλ. σχετικό δελτίο:

Νά τον(ε) το Γιάννη.
Νά με κι εγώ.

Επομένως, αν ένας ασθενής τύπος της προσωπικής αντωνυμίας σε αιτιατική συνοδεύει ένα ρήμα μεσοπαθητικής μορφολογίας το ρήμα είναι σίγουρα αποθετικό, δηλ. έχει ενεργητική σημασία (βλ. σχετικό δελτίο):

Τον εκμεταλλεύεται.
Μην τη φοβάσαι.
Τους σέβεται.
Τον σιχαίνομαι.

Σε περιπτώσεις που συνδέονται παρατακτικά ρήματα με το ίδιο αντικείμενο, εφόσον ένα από αυτά συνοδεύεται από ασθενή τύπο της προσωπικής αντωνυμίας σε αιτιατική, θα πρέπει να συνοδεύονται όλα:

?*Τον σέβομαι, εκτιμώ και αγαπώ.
*Σέβομαι, τον εκτιμώ και αγαπώ.
*Σέβομαι, εκτιμώ και τον αγαπώ.
Σέβομαι, εκτιμώ και αγαπώ το Γιάννη.
Σέβομαι, εκτιμώ και αγαπώ αυτόν.
***Τον** σέβομαι, **τον** εκτιμώ και **τον** αγαπώ.*

*Τον σέβομαι, εκτιμώ αλλά δεν εμπιστεύομαι.
*Σέβομαι, τον εκτιμώ αλλά δεν εμπιστεύομαι.

**Σέβομαι, εκτιμώ αλλά δεν τον εμπιστεύομαι.
Σέβομαι, εκτιμώ αλλά δεν εμπιστεύομαι το Γιάννη.
Σέβομαι, εκτιμώ αλλά δεν εμπιστεύομαι αυτόν.
Τον σέβομαι, τον εκτιμώ αλλά δεν τον εμπιστεύομαι.*

Παρόμοια, σε περιπτώσεις που συνδέονται παρατακτικά ρήματα με το ίδιο αντικείμενο, εφόσον το αντικείμενο έχει αναφερθεί, τα ρήματα που ακολουθούν θα πρέπει να συνοδεύονται όλα από τον ασθενή τύπο της προσωπικής αντωνυμίας σε αιτιατική:

**Σέβομαι το Γιάννη, εκτιμώ και αγαπώ.
*Σέβομαι και εκτιμώ το Γιάννη και αγαπώ.
Σέβομαι το Γιάννη, τον εκτιμώ και τον αγαπώ.
Σέβομαι και εκτιμώ το Γιάννη και τον αγαπώ.*

**Σέβομαι το Γιάννη, εκτιμώ αλλά δεν εμπιστεύομαι.
*Σέβομαι και εκτιμώ το Γιάννη αλλά δεν εμπιστεύομαι.
Σέβομαι το Γιάννη, τον εκτιμώ αλλά δεν τον εμπιστεύομαι.
Σέβομαι και εκτιμώ το Γιάννη αλλά δεν τον εμπιστεύομαι.*

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Οι ασθενείς τύποι της προσωπικής αντωνυμίας σε θέση αντικειμένου παρουσιάζονται συνήθως πολύ νωρίς (πρβλ. *πώς σε λένε; Με λένε Χ κ.ο.κ.*) και είναι αρκετά εύκολο να γίνει αντιληπτή η σημασία τους. Τα περισσότερα αποθετικά που παρουσιάζονται στα πρώιμα στάδια της εκμάθησης είναι συνήθως αμετάβατα και αυτό ευνοεί την ταύτιση των τύπων αυτών με τα μεταβατικά ρήματα της ενεργητικής φωνής.

Οι περισσότερες δυσκολίες που μπορεί να υπάρξουν έρχονται με τα συντακτικά φαινόμενα της θεματοποίησης, της εκτόπισης με κλιτικό και του κλιτικού διπλασιασμού (για τα οποία βλ. σχετικά δελτία), ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που στην ίδια πρόταση συνεμφανίζονται ταυτόχρονα ο ασθενής τύπος της προσωπικής αντωνυμίας σε αιτιατική και μια ονοματική φράση σε αιτιατική, σε θέση αντικειμένου.

8. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

AT31: Εκτόπιση με κλιτικό

AT32: Ισχυρές προσωπικές αντωνυμίες

AT34: Η σύνταξη της προστακτικής

AT41: Συνδυασμός δύο ασθενών τύπων της προσωπικής αντωνυμίας ως προσδιορισμών του ίδιου ρήματος

AT42: Κλιτικός διπλασιασμός

AT49: Η σειρά των όρων και η λειτουργική προοπτική της πρότασης

AT50: Θεματοποίηση

AT51: Εστίαση

AT55: Η σειρά των στοιχείων του ρηματικού συνόλου

AT53: Η σύνταξη του «γερονδίου» (ή «ενεργητικής μετοχής»)

9. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γλωσσικές Ασκήσεις: 26, 31-33, 193-196, 198, 200-202, 207-208, 277.